

*De minister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid*

BISConceptnota aan de Vlaamse regering

Betreft: Bankenplan

Inleiding	2
1. a High-level overlegorgaan	3
1. b Banken en gezinnen in onvoorziene omstandigheden	4
2. Aanpak knelpunten KMO-financiering	5
2.1 Protocol met banken over benadering funding loss	6
2.2 Protocol met banken over aanbod korte termijnfinanciering	8
2.3 Verbetering kredietdossier	9
2.4 Crowdfunding	11
2.5 Versterken Eigen Vermogen van KMO's: verruiming winwinlening	12
3. Financiering van een groene economie	13
3. 1 Aanpassing groene waarborg	13
3.2 Financieringsmodel voor energie-efficiënt bouwen	15
4. Verzekeren van de LT financiering na Basel III	18
5. Voorstel van beslissing	24

Inleiding

Het bankwezen vervult in de Vlaamse economie een centrale en cruciale rol. De economie kan niet functioneren zonder de vele vormen van bancaire dienstverlening zoals kredietverstrekking aan ondernemingen, het ondersteunen van het (internationale) betalingsverkeer, het beheer van spaargelden en het adviseren en begeleiden van bedrijven naar andere vormen van financiering (zoals beursnoteringen). Daarnaast is het bankenwezen ook een belangrijke economische sector wat betreft de gecreëerde toegevoegde waarde en tewerkstelling.

Het financiële wezen kan haar cruciale economische rol mede vervullen door het vertrouwen dat in haar gesteld wordt, maar in 2008 kreeg dit vertrouwen een flinke deuk. Door de inspanningen van de overheden, en van de financiële instellingen zelf, werd Vlaanderen niet geconfronteerd met een abnormale kredietschaarste¹. Er was echter wel sprake van een verstrenging van de kwalitatieve aanbodvoorwaarden voor het verkrijgen van een (ondernemings-)krediet en de verslechterde economische prestaties en vooruitzichten versterkten de al bestaande structurele problemen rondom de kredietverlening aan ondernemingen. In de loop van 2010 en 2011 normaliseerde de situatie in zake kredietverstrekking aan ondernemingen zich.

Door de verslechtering van de economische omstandigheden in de loop van 2012 staat volgens de meest recente beschikbare gegevens de kredietverstrekking aan ondernemingen terug ter discussie². Hoewel deze situatie zich deels zal herstellen bij het aantrekken van de economische activiteit, zal het omzetten van de Bazel III akkoorden betreffende de kapitaalvereisten van financiële instellingen en het risicobeheer mogelijk beperkende effecten hebben op de kredietverlening aan ondernemingen, met een hogere kredietkost en mogelijk strengere aanbodvoorwaarden tot gevolg.

In het verleden werden er door de Vlaamse overheid al heel wat stappen genomen om de kredietverlening aan en financiering van de Vlaamse ondernemer te verbeteren. Zo werd al de generieke waarborgregeling hervormd, werden via Gigarant grote waarborgen ingesteld, werd het GIMV-XL fonds opgericht, Vinnof werd hervormd en er werden in het kader van Arkimedes II tien nieuwe ARKIV's erkend. In het najaar van 2009 vond de rondetafel Banken en Bedrijven plaats die geleid heeft tot een intentieverklaring tussen banken, ondernemingen en de overheid, die op regelmatige basis geëvalueerd en besproken wordt. Deze rondetafel heeft ook geleid tot het tijdelijk instellen van waarborgen op overbruggingskredieten, de verruiming van de winwinlening en de verbetering van de monitoring van de kredietmarkten.

In het hier voorliggende bankenplan zullen elementen geformaliseerd worden die de eerder genomen beleidspaden versterken. Het plan bestaat uit vier pijlers: (a) structureel overleg op het allerhoogste niveau tussen de Vlaamse overheid, ondernemersorganisaties en de financiële wereld; (b) acties die inspelen op de structurele problemen betreffende de kredietverlening aan KMO's; (c) acties die zorgen voor voldoende financiering gericht op de

¹ Kredietschaarste is een typisch fenomeen van de financiële markten die gekenmerkt worden door asymmetrische informatie.

² Zo kende de gemiddelde jaarlijkse groei van het uitstaande bedrag in het 3^e trimester van 2012 een groei van 0.9% in vergelijking met een gemiddelde jaarlijkse groei van 4.5% in het 3^e trimester van 2011. (cijfers NBB). Op basis van de Bank Lending Survey kunnen we bovendien ook concluderen dat ook voor het 4^e trimester van 2012 de banken een verstrenging verwachten van goedkeuringscriteria van kredieten aan ondernemingen, gekoppeld met een terugloop van de vraag naar kredieten. Ook de ondernemingen melden op basis van de laatste kwartaalenquête van de NBB een verslechtering over de hele lijn van de aanbodvoorwaarden, met uitzondering van de rentevoet.

vergroening van de economie en (d) acties die er specifiek op gericht zijn om de mogelijk negatieve effecten van de Bazelakkoorden te mitigeren, zonder marktverstorende effecten te bewerkstelligen.

Tevens voorziet dit bankenplan ook in een kader om met de banksector nadere afspraken te maken over sociale en financiële maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van gezinnen die geconfronteerd worden met een onvoorziene crisis

De risico's verbonden aan de waarborgen die de Vlaamse overheid verleent in het kader van het bankenplan zullen blijvend beheerst worden. Dit ook in het licht van de evolutie van de totale gewaarborgde schuld. Daarom ook zullen alle initiatieven genomen worden binnen de vastgestelde plafonds inzake bewaarborging. Bovendien zal er blijvend gewaakt worden over een kwaliteit van de voor bewaarborging voorgelegde dossiers en zullen de risico's en de evolutie er van bij bv. Gigarant nauwgezet opgevolgd worden.

Vanuit het departement Financiën en Begroting werd er een studie uitgeschreven betreffende de gevolgen van de doorvoering van de Basel III vereisten. Deze zal half februari opgeleverd worden en kan leiden tot een verdere verfijning van de genomen initiatieven.

1. a High-level overlegorgaan

Analyse van probleem

Ervaringen uit het verleden hebben aangetoond dat, hoewel correcte, gedetailleerde en frequent geüpdatete cijfergegevens onontbeerlijk zijn voor het monitoren en opvolgen van de markt van kredieten aan ondernemingen, regelmatig contact met de verschillende spelers en belangengroepen onontbeerlijk is voor een diepere analyse van mogelijke problemen betreffende kredietverlening.

De banken en ondernemersorganisaties staan in direct contact met hun klanten en leden en hebben daardoor een unieke en nauwkeurige kijk op de specifieke problemen en sentimenten die leven op het terrein. Overleg op het hoogste niveau tussen ondernemersorganisaties, de financiële instellingen en de Vlaamse overheid, kan zorgen voor een directe en snelle doorstroming van informatie van op het terrein en kan leiden tot snelle en doelgerichte beleidsinitiatieven en engagementen.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

Een permanent overleg over de evolutie op de kredietmarkt is essentieel voor een goede doorstroming van informatie, voor het garanderen van wederzijds vertrouwen en voor het opzetten van een open dialoog.

Beschrijving

Bovenstaande zal verwezenlijkt worden door het oprichten van een High Level overlegorgaan. De samenstelling van dit overlegorgaan zal bestaan uit de top functionarissen van de verschillende kleine en grote Vlaamse banken, Febelfin, de ondernemersorganisaties Unizo, Voka, Agoria, Essenscia en de Vlaamse Confederatie Bouw en vertegenwoordigers van de verschillende Vlaamse overheidsinstellingen en de ministers van Economie, Financiën en Begroting en Economisch Overheidsinstrumentarium die mede verantwoordelijk zijn voor de desbetreffende materie. Het voorzitterschap zal waargenomen worden door de Minister-president van de Vlaamse regering en het secretariaat valt onder het departement Economie, Wetenschap en Innovatie. Het

departement Economie, Wetenschap en Innovatie zal het overleg ook ondersteunen met de monitoring van de kredietmarkt. Er zal ook overleg gepleegd worden met de NBB om te zien welke rol zij kunnen opnemen om het High Level overlegorgaan te ondersteunen, bv door het objectief documenteren van al dan niet abnormale kredietschaarste. In voorkomend geval zal er ook overlegd worden met de federale regering rekening houdend met haar specifieke bevoegdheden in deze materie.

Het High-level overleg kan specifieke problemen blootleggen. Oplossingen voor deze problemen kunnen uitgeklaard worden in specifieke werkgroepen die getrokken zullen worden door het Agentschap Ondernemen. Na elke bijeenkomst van de High-level groep zal gerapporteerd worden aan de Vlaamse regering over de stand van zaken van het de uitvoering van het bankenplan, de specifieke problemen die zijn behandeld en de monitoring van de kredietmarkt.

Timing

Er werd overeengekomen dat de High-level groep op halfjaarlijkse basis zal samenkomen. De eerste vergadering in deze hoedanigheid heeft plaatsgevonden op 13 november 2012 op het kabinet van de Minister President, de tweede vergadering zal plaatsvinden in mei 2013. De specifieke werkgroepen vallen niet onder deze timing en zullen indien nodig op meer frequente basis vergaderen.

Afhankelijk van algemene macro-economische evoluties en tendensen op de kredietmarkten kan de High-level groep op ad-hoc basis samengeroepen worden op vraag van één van de leden.

1. b Banken en gezinnen in onvoorziene omstandigheden

Het is belangrijk dat er in dit bankenplan ook aandacht besteed wordt aan de sociale en financiële maatregelen die door de banken genomen (kunnen) worden ten aanzien van de gezinnen die geconfronteerd worden met een onvoorziene crisissituatie.

De bankenfederatie Febelfin heeft een zorgtraject met een aantal specifieke maatregelen uitgewerkt die kunnen toegepast worden wanneer gezinnen, naar aanleiding van deze onvoorziene gebeurtenissen, met betalingsmoeilijkheden geconfronteerd worden, zoals de verlenging van de looptijd van het hypotheckrediet, een uitstel van betaling van kapitaal, de overschakeling van een maandelijkse afbetaling op basis van vaste kapitaal-aflossing naar aflossing met vaste termijn bedragen. De banken zullen al deze mogelijkheden geval per geval onderzoeken.

Daarnaast zal met Febelfin besproken worden om in het kader van een individuele onderhandeling ook volgende specifieke maatregelen in overweging te nemen: een verlaging van de rentevoet, het afzien van wederbeleggingsvergoeding bij kredietherschikkingen, het afzien van de aanrekening van administratieve of andere kosten of andere maatregelen met een reële impact naar de getroffen mensen.

Het is noodzakelijk dat er enerzijds tussen de banken en anderzijds tussen de welzijnsorganisaties duidelijke afspraken worden gemaakt zodat de hulp- en dienstverlening ten aanzien van mensen die geconfronteerd worden met een onvoorziene crisis tijdig, efficiënt en in afstemming verloopt en volgens een duidelijk deontologisch kader.

Het is noodzakelijk dat:

- het aanbod van de banken gekend is bij de welzijnsactoren;

- het aanbod van de welzijnsactoren gekend is bij de banken en er
- duidelijke afspraken worden gemaakt rond verwijzing en samenwerking.

De partners monitoren de moeilijkheden / problemen waarmee hun klanten / cliënten geconfronteerd worden.

De samenwerkingsafspraken en het hulp- en dienstverlenend aanbod van beide partners wordt op regelmatige wijze geëvalueerd.

De Vlaamse Regering belast de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin om op korte termijn een overleg te organiseren tussen de bankenfederatie en de vertegenwoordigers van de eerstelijns welzijnsdiensten (VVSG, Federatie CAW, Samenlevingsopbouw, ...) en hierover regelmatig te rapporteren ten aanzien van de Vlaamse Regering.

2. Aanpak knelpunten KMO-financiering

Op basis van gesprekken met de banken en ondernemersorganisaties, alsook aan de hand van signalen opgevangen van op het terrein kunnen enkele structurele problemen betreffende de kredietverlening aan kleine- en middelgrote ondernemingen geïdentificeerd worden.

Zo is er het funding-loss en de daaraan verbonden wederbeleggingsvergoeding die ondernemingen moeten betalen bij het voortijdig aflossen van een lening. De ondernemingen melden dat de grootte van deze wederbeleggingsvergoeding in sommige gevallen extreme proporties aanneemt. Het principe achter de wederbeleggingsvergoeding ligt in het feit dat er door het vroegtijdig aflossen van een lening een mismatch ontstaat tussen de fundingkosten die de bank betaalde voor het aantrekken van het kapitaal voor de lening en het wegvallen van de intresten. Afhankelijk van de intrestvoet op de lening en de huidige intrestvoeten waartegen door de bank herbelegd kan worden en de nog resterende looptijd van het krediet kan de bank een grote kost dienen te dragen, waarvoor ze bij het vroegtijdig aflossen vergoed wenst te worden.

Naast de problematiek rondom het funding-loss, is er ook de kwestie van het verkeerd gebruik van het kaskrediet als korte termijn financiering door heel wat ondernemingen. Het kaskrediet heeft als doel tijdelijke liquiditeitstekorten te financieren die zich voordoen tijdens de exploitatiecyclus, maar wordt echter door heel wat ondernemingen ook gebruikt om tekorten (ook op korte termijn) van een vast bedrag voor een vaste periode te dekken. Alternatieven zoals de straight-loan zijn, gegeven de hoge kost van het kaskrediet en de daaraan verbonden vergoedingen, in heel wat gevallen voordeliger voor een grote groep ondernemingen, maar gegeven de minimumvereisten voor de kleine ondernemingen niet echt beschikbaar. Er is dus nood aan een protocol tussen banken, overheid en ondernemingen om ervoor te zorgen dat ondernemingen naar de juiste vorm van korte termijn financiering geleid worden. Van Febelfin wordt ook op dit vlak een engagement verwacht.

Een derde knelpunt rond KMO-financiering dat in het bankenplan verder geremedieerd zal trachten te worden is deze van de kwaliteit van het kredietdossier. Hoe beter het kredietdossier en het financiële plan van de onderneming, des te meer kans deze laatste maakt om haar kredietaanvraag succesvol af te ronden. Vanwege de kredietinstellingen werd gemeld dat, ondanks al geleverde inspanningen de kwaliteit van het dossier in vele gevallen, en voornamelijk bij kleinere ondernemingen, nog steeds niet voldoet. Er dienen dus

stappen ondernomen te worden om (kleine) ondernemingen bij te staan en te motiveren in het opstellen van een goed, kwaliteitsvol kredietdossier met het oog op het vereenvoudigen van de kredietaanvraag en om de succesratio van de aanvragen te verhogen.

Daarnaast wordt in dit onderdeel van het bankenplan dieper ingegaan op de ontwikkeling van andere vormen van KMO-financiering. Dit kan binnen bepaalde sectoren, zoals de creatieve - en culturele sectoren, die moeilijker aan bankfinanciering raken zorgen voor toegang tot financiering buiten of complementair aan bankfinanciering. Zo zal dieper ingegaan worden op Crowdfunding, wat in het buitenland al enigszins uitgebouwd is als reguliere financieringsvorm van ondernemerschap. Het blijft uiteraard belangrijk dat steeds duidelijk vooral naar particulieren op de risico's verbonden aan dergelijk aandeelhouderschap wordt gewezen.

Ten slotte wenst dit bankenplan de mogelijkheid te onderzoeken om via een verdere verruiming van de winwinlening bij te dragen aan de noodzakelijke versterking van het Eigen Vermogen van KMO's. De winwinlening is immers een Vlaams instrument om (spaar)middelen te kanaliseren naar kleine- en middelgrote ondernemingen die hier mee de nodige investeringen kunnen verrichten.

2.1 Protocol met banken over benadering funding loss

Analyse van probleem

De problematiek van de wederbeleggingsvergoeding is niet nieuw, maar wordt de laatste jaren in sommige gevallen versterkt door de lage rentevoeten. Wanneer een krediet voortijdig afgelost wordt, wordt de bank geconfronteerd met een werkelijke kost. Fondsen aangetrokken voor een zeker krediet, tegen zekere voorwaarden, moeten opnieuw belegd worden tegen een andere rentevoet. Dit kan leiden tot een verlies voor de bank, die deze kost dan ook wenst te verhalen op de klant. Afhankelijk van de nog resterende termijn, de initiële rentevoet en de huidige, kan deze vergoeding in sommige gevallen echter sterk oplopen en disproportionele hoogtes aannemen.

Vanuit de ondernemersorganisaties kwam dan ook de specifieke vraag naar een heldere en rechtzekere begrenzing van de wederbeleggingsvergoeding, in het bijzonder voor kleine ondernemingen.

Er bestaan verschillende pistes om de disproportionaliteit van de wederbeleggingsvergoeding in te perken. In het KMO-plan van de federale regering wordt een beperking van de vergoeding via een wettelijk plafond naar voor geschoven.

Voor de ondernemersorganisaties komt dergelijke ingreep in de wetgeving tegemoet aan hun bekommernissen. De banksector wijst echter op de ongewenste effecten hiervan. Wanneer een beperking van de vergoeding van toepassing is op nieuwe kredieten, kan de markt zich hieraan aanpassen, maar dit zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot een stijging in de algemene kost van het ondernemingskrediet.

Alle partijen erkennen dan ook dat alternatieven mogelijk voordelen kunnen bieden. In dit kader kan men dan ook het voorstel van Febelfin plaatsen, die aan de hand van een soft-law aanpak via een protocol, via zelfregulering de wederbeleggingsproblematiek het hoofd wenst te bieden.

De Vlaamse regering heeft de ondernemersorganisaties en de banksector opgeroepen om nader met elkaar in overleg te treden en na te gaan of ze tot een consensus kunnen komen

voor een adequate oplossing van het probleem. Zowel de banken, als de ondernemersorganisaties engageren zich om dit gesprek onmiddellijk op te nemen.

Soft-law benadering: Aanbod Febelfin en banken

De soft-law benadering voorgesteld door Febelfin en gesteund door de verschillende financiële instellingen komt neer op een regeling van de herfinancieringsproblematiek, inclusief a.o. tussentijdse kredietherschikkingen, via een protocol.

Het Protocol zal van toepassing zijn op nieuwe kredieten die vanaf een bepaalde datum zijn toegekend aan zelfstandigen en kleine ondernemingen die op het ogenblik van de toekenning van het krediet voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. Het betreft zelfstandigen en kleine ondernemingen volgens de definitie zoals bepaald in art. 15 §1 Wetboek van Vennootschappen;
2. Het betreft kredieten waarvan het bedrag op het ogenblik van de toekenning maximum 500.000 EUR bedraagt (het bedrag geldt per krediet waarvoor een wederbeleggingsvergoeding wordt aangerekend).

De bepalingen binnen het protocol draaien rond 3 elementen: (a) kennisverspreiding rondom de wederbeleggingsvergoeding, (b) het inwinnen van niet-bindend advies en (c) de mogelijkheid tot het vrijwillig beperken van de wederbeleggingsvergoeding.

- (a) Expliciteringsengagement bij afsluiting van het krediet bestaande uit (i) sensibilisering door de bankier aan de kredietnemer van het bestaan van een wederbeleggingsvergoeding en de werking hiervan; (ii) een gestandaardiseerd, transparant schema over de berekening van de wederbeleggingsvergoeding dat door de bankiers kan gebruikt worden; (iii) vorming van bankmedewerkers in contact met ondernemers.
- (b) Op het ogenblik van de afsluiting van het krediet kan de kredietnemer kiezen om, ingeval van betwisting omtrent de wederbeleggingsvergoeding in de toekomst, het niet bindend advies in te winnen van de Openbare Bemiddelingsdienst. Belangrijk is dat dit over een niet bindend advies gaat, dat rekening gehouden wordt met alle elementen van feiten en recht en dat de bemiddelingsdienst fungeert onder een 2e lijnsbevoegdheid. Deze optie is standaard en gaat ervan uit dat de ondernemer door haar bank goed ingelicht werd over het doel en kost van de wederbeleggingsvergoeding en weet wat de gevolgen zijn van een voortijdig (moeten) aflossen van een krediet. Het is en blijft echter nog steeds de bank die uiteindelijk beslist of een mogelijke vermindering van de contractuele bepalingen betreffende de wederbeleggingsvergoeding mogelijk is.
- (c) Bij de afsluiting van het krediet kan de kredietnemer kiezen om af te wijken van de standaard contractuele bepalingen en te opteren voor een begrensde wederbeleggingsvergoeding, contractueel te bepalen bij het aangaan van het krediet.

Discussiepunten en zorgen ondernemersorganisaties

De ondernemersorganisaties hebben nog verschillende vragen bij het soft-law voorstel.

Zo spreekt het voorstel van een beperking van de doelgroep tot zelfstandigen en kleine ondernemingen. Dit zou uitgebreid kunnen worden tot de KMO's. Ook worden vragen gesteld bij de (arbitraire) hoogte van het leenbedrag tot €500.000 om onder de regeling te vallen, de aard van berekening van de begrensde wederbeleggingsvergoeding (in % of bepaalde termijn) en de (rechts)zekerheid van dergelijke soft-law benadering voor de ondernemers.

Tevens wensen de ondernemersorganisaties een dieper inzicht in de mogelijke stijging van de totale kredietkost, mocht een (wettelijke) beperking van de wederbeleggingsvergoeding voor alle nieuwe kredieten gelden.

Wisselwerking met Federale initiatieven

De eerste federale piste in het KMO-plan die betreffende bovenstaande materie gekozen werd, sluit aan bij hierboven besproken dialoog en benadering. Federaal werd gekozen voor een wettelijk bekrachtigde gedragscode, waar de soft-law benadering als één van de elementen in verwerkt zou kunnen worden.

Tevens voorziet het KMO-plan in een wettelijke begrenzing van de wederbeleggingsvergoeding. De wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet en de algemene regels in het Burgerlijk Wetboek (bv. Art. 1907bis B.W.) bieden voor ondernemers immers geen of onvoldoende bescherming tegen onevenwichtige contractuele clausules in een kredietovereenkomst. Indien er geen bindend protocol ontwikkeld kan worden, zal via een mogelijke aanpassing van de federale wetgeving ervoor gezorgd worden dat de ondernemer over een adequate bescherming kan beschikken.

Vooraleer een maatregel met het oog op de reglementering van de funding loss clause wordt ingevoerd, zal er overleg worden georganiseerd met de NBB, met name voor de evaluatie van de prudentiële aspecten van een dergelijke maatregel.

Visie van de Vlaamse Regering

De Vlaamse Regering erkent het nut van een soft-law benadering en hoopt dat de verdere onderhandelingen tussen de ondernemersorganisaties en banken zullen leiden tot een benadering en bepalingen waar zowel de kredietverstrekkers als de KMO-kredietvragers zich in kunnen terugvinden.

Het is de zorg van de Vlaamse Regering dat zoveel mogelijk kleine bedrijven kunnen rekenen op de nodige rechtszekerheid m.b.t. de kosten voor wederbelegging. De Vlaamse Regering is daarom van mening dat een uitbreiding van het maximumbedrag van het krediet naar 1 miljoen euro en een uitbreiding van het doelpubliek van de opt-out naar de KMO in plaats van enkel de KO een goede stap zou zijn in de richting tot een vergelijk in de soft-law benadering.

De Vlaamse Regering steunt ook de aanpak van het Federale KMO-plan om te komen tot een wettelijke regeling die een afdwingbaar kader moet opleveren voor de KMO.

Timing

Overleg tussen ondernemersorganisaties en financiële instellingen aangaande de wederbeleggingsvergoeding en de soft-lawbenadering moet leiden tot een oplossing op de problematiek tegen het einde van 2012. Febelfin zal rapporteren over de resultaten van deze verdere besprekingen, zoals de concrete invulling van de drie elementen van het protocol. De minister van Economie zal over de resultaten van dit proces ook in overleg treden met de bevoegde federale instanties.

2.2 Protocol met banken over aanbod korte termijnfinanciering

Analyse van probleem

Banken hebben de plicht om eenvoudige en transparante kredietproducten te ontwikkelen en aan ondernemers de meest gepaste kredietvorm aan te bieden voor hun

financieringsbehoeften. We moeten echter vaststellen dat dit in de praktijk vaak niet optimaal gebeurt in het bijzonder voor wat betreft de korte termijnfinanciering. Heel wat kleine- en middelgrote ondernemingen gebruiken het kaskrediet voor meer dan enkel het dekken van tijdelijke liquiditeitstekorten. Gegeven de hoge kost van dit kaskrediet, kan dit voor sommige ondernemers problematisch zijn.

doelstelling maatregel

Het informeren van de ondernemingen over het correcte gebruik van het kaskrediet en de banken te stimuleren om alternatieve producten aan te bieden om op een correcte en goedkopere manier de financieringsnoden van de ondernemer te dekken.

Beschrijving

Er worden drie verbeteringspistes onderzocht:

- 1) De banken willen bijkomende inspanningen leveren om de ondernemer goed in te lichten over het correcte doel van een kaskrediet en afhankelijk van de ondernemer zijn of haar behoeften deze naar het correcte instrument en de aangepaste kredietvorm te oriënteren.
- 2) De banken bekijken of ze een knipperlichtinstrument kunnen ontwikkelen, dat een verkeerd gebruik van het kaskrediet ontdekt, zodanig dat kantoren hun bedrijfscliënteel beter en tijdiger kunnen informeren.
- 3) De straight-loan is voor sommige, vooral kleinere ondernemingen, niet toegankelijk gegeven het relatief hoge minimumbedrag dit hieraan verbonden is. De banken moeten zich engageren om een “kleine” straight-loan uit te werken of een gelijkaardig alternatief actief aan te bieden aan hun klanten.

In het kader van de kernopdracht om ondernemers te informeren over financieringsmogelijkheden zal het Agentschap Ondernemen samen met Febelfin en de ondernemersorganisaties nagaan of bijkomende initiatieven ondernomen moeten worden om de ondernemer te informeren over de meest passende en efficiënte kredietvorm voor korte termijnfinanciering (brochure, infosessies,...).

Timing

Overleg tussen ondernemersorganisaties en financiële instellingen moet tegen eind 2012 uitzicht geven op een oplossing voor de korte-termijn financieringsproblematiek van de KMO en het verkeerd gebruik van het kaskrediet. De Febelfin zal in december 2012 voor een eerste maal rapporteren over de concreet genomen initiatieven, zoals in het kader van de drie verbeteringspistes. De minister van Economie zal over de resultaten van dit proces ook in overleg treden met de bevoegde federale instanties.

2.3 Verbetering kredietdossier

Analyse van probleem

Kleine ondernemingen die op een kantelpunt in hun levensloop staan en daarbij behoefte hebben aan vreemd vermogen voelen zich vaak niet opgewassen tegenover de financiële expertise van de bank. Zowel in de voorbereiding van het kredietdossier als voor het (her)onderhandelen van de kredietvoorwaarden met de bank is het wenselijk dat gewerkt wordt aan de professionalisering van de bedrijfsvoering. Het is in de eerste plaats de plicht van de banken om te zorgen voor een goede informatieverstrekking en ondersteuning van

de ondernemer. De overheid kan dit ook ondersteunen door al in het onderwijs voldoende aandacht te besteden aan financiële geletterdheid zeker in richtingen die sterk uitstromen richting ondernemerschap,. Aanvullend kan dit door specifieke adviseurs te voorzien en deze adviseurs ook afzonderlijk op te leiden enerzijds en door de klassieke vertrouwenspersonen van de kleine ondernemingen, de cijferberoepen, te sensibiliseren anderzijds.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

KMO's bijstaan met gericht advies bij de voorbereiding van hun kredietdossier en het (her)onderhandelen van hun kredietvoorwaarden bij de banken. De (Zelf)redzaamheid van de ondernemer ten opzichte van de bank verhogen.

Beschrijving

Om deze actie te realiseren worden drie sporen bewandeld:

1. Het kredietdossier van prestarters. Agentschap Ondernemen zal onderzoeken hoe in het kader van de vernieuwing van de omkaderingsprojecten voor prestarters, in het bijzonder voor wat betreft het generieke luik (www.go4business.be), advies bij het opstellen van het kredietdossier kan geïntegreerd worden in de aangeboden dienstverlening voor het toetsen van de haalbaarheid van het ondernemersidee.
2. Sensibilisering over de kwaliteitseisen waaraan een kredietdossier moet beantwoorden bij de cijferberoepen. Het Agentschap Ondernemen zal hier in het voorjaar 2013 het gesprek opstarten met de vertegenwoordigende organisaties van de cijferberoepen (BIBF, IAB, IBR). Mogelijkheden zijn om specifieke opleidingssessies te voorzien of een roadshow te organiseren i.s.m. Febelfin. De sensibilisering van de vertegenwoordigende organisaties van de cijferberoepen kan georganiseerd worden via VON-sessies.
3. Begeleiding bij financiering in het kader van Strategisch Advies. Binnen de pijler Strategisch Advies van de KMO-portefeuille kunnen KMO's steun krijgen voor de inkoop van een financieel economische haalbaarheidsstudie, een strategisch transformatieplan, een doorstartplan en een overdrachtsplan. In de bijsturing van de KMO-portefeuille is voorzien niet enkel het advies maar ook de begeleiding bij de implementatie van het advies als subsidiabel te beschouwen. De opmaak van een kredietdossier en de begeleiding naar de banken toe zullen kunnen gesubsidieerd worden als beperkt onderdeel van voormelde adviestypes binnen de pijler Strategisch Advies om op die manier bedrijven een financiële ondersteuning te geven bij het laten bijstaan op vlak van de (her)onderhandeling van hun kredietdossier bij de banken. De basisvoorwaarden voor het gebruikmaken van de pijler Strategisch Advies van de KMO-portefeuille worden niet gewijzigd.

De mate waarin van deze uitbreidingen effectief gebruik gemaakt wordt, zal opgevolgd worden en gerapporteerd naar de high-level groep en in het kader van het jaarverslag van het Agentschap Ondernemen.

Regelgevende aanpassingen

Voor deze specifieke actie zijn geen regelgevende initiatieven vereist. De KMO-portefeuille zelf is wel onderhevig aan verandering, waarbij het Besluit van de Vlaamse Regering gewijzigd wordt.

Budget

De maatregelen worden opgevangen op de reguliere budgetten van de KMO-portefeuille en het prestartersbeleid. Eventuele communicatieacties worden georganiseerd via het communicatiebudget van het Agentschap Ondernemen.

Timing

De evaluatie van de prestartersinitiatieven is voorzien voor de loop van 2013. De aandacht voor de goede voorbereiding van een kredietdossier zal echter al opgenomen worden met de uitvoerders van de generieke prestartersmaatregel 'Go4Business' in januari 2013.

De contacten met de vertegenwoordigende organisaties van de cijferberoepen zullen nog in 2012 gelegd worden met het oog op het opzetten en uitrollen van de effectieve acties in het voorjaar van 2013.

De gewijzigde interpretatie van Strategisch Advies wordt gecommuniceerd samen met de vernieuwing van de gehele KMO-portefeuille. Streefdoel is de wijziging van regelgeving die daarbij hoort afgerond te hebben tegen april 2013.

2.4 Crowdfunding

Analyse van probleem

Starters in alle sectoren blijven moeilijkheden ondervinden om hun degelijk onderbouwde ondernemingsplannen ook gefinancierd te krijgen. In verschillende landen (vb. Verenigde Staten, Nederland, ...) ontstonden er de voorbije jaren experimenten met crowdfunding, zodat deze financieringswijze daar al enigszins uitgebouwd is als een wijze van financieren van ondernemerschap. Ook in Vlaanderen zijn er, vooral binnen een aantal culturele en creatieve sectoren, voorbeelden te vinden.

Crowdfunding hanteert de principes van crowdsourcing, namelijk de open oproep naar een grote groep gebruikers, maar met als hoofddoel om kapitaal op te halen. Vele kleine investeerders en belanghebbenden zijn dan bereid om kleine bedragen te investeren voor bepaalde doelen waarbij ze zich betrokken voelen. In ruil hiervoor kunnen ze rekenen op een tegenprestatie. Crowdfunding verloopt zonder financiële intermediairs, maar zorgt voor direct contact tussen investeerders en ondernemers.

Het succes en de opmars van crowdfunding gaan samen met de opmars van sociale netwerken (facebook, twitter, linkedin enzovoort). Het internet en in het bijzonder die sociale netwerken zijn een effectieve manier gebleken om grote groepen mensen te benaderen. Ze fungeren als prima spreekbuis om projecten bekend te maken bij potentiële funders en in dialoog te treden. Dit rechtstreekse contact tussen investeerder en projecthouder is eveneens typerend voor crowdfunding.

Internationaal bekeken zijn er sinds een vijftal jaren verschillende organisaties in de traditie van crowdsourcing gestart met de ontwikkeling van crowdfundingplatforms. In de VS ontstonden Kickstarter, Kiva en Indiegogo en vanuit Groot-Brittannië opereert onder meer Sponsume. Terwijl crowdfundingplatforms in Vlaanderen nog vrij schaars zijn telt Nederland platforms die zich elk richten tot een specifieke markt. Cinecrowd (film), Voordekunst (kunstprojecten) en TenPages (boeken) richten zich bijvoorbeeld specifiek op de Nederlandse kunst- en cultuursector, terwijl Crowdboutnow en Symbid zich op de volle breedte van het ondernemerschap richten.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

De minister van Economie zal onderzoeken of een Vlaams initiatief nuttig en wenselijk is om de rol van crowdfunding bij de financiering van ondernemingen te faciliteren. Hiertoe zal de minister van Economie een breed overleg/workshop met alle stakeholders en de toezichthouders organiseren om een mogelijke aanpak af te toetsen. Op basis van dit overleg/workshop zal beoordeeld worden of verder initiatief wenselijk en nuttig is. De af te toetsen ideeën zullen uitgaan van het verbeteren van de toegang tot financiering voor startende ondernemers enerzijds en de bescherming van de investeerder anderzijds.

Indien er op het terrein van crowdfunding initiatieven worden genomen, zal aandacht worden besteed aan het informeren van de particuliere belegger over het hoge risicodragend karakter van dit soort van beleggingen en het geven dat deze belegging op geen enkele wijze gegarandeerd is door de Vlaamse overheid.

Beschrijving

Nog in 2012 zal het Agentschap Ondernemen een eerste werkoverleg/workshop organiseren met de stakeholders financiering en enkele actoren uit de creatieve sectoren met ervaring op vlak van crowdfunding. Op basis van de resultaten van dit eerste overleg zal begin 2013 gekeken worden welke acties kunnen ondernomen worden. Hierover zal een overleg ingepland worden met de FSMA (Autoriteit Financiële Diensten en Markten of 'Financial Services and Markets Authority') om deze acties te bespreken met de toezichthouder. Op basis van dit overleg kunnen deze acties dan desgevallend uitgerold worden.

Regelgevende aanpassingen

In deze eerste fase worden geen regelgevende aanpassingen voorzien.

Budget

Het organiseren van overleg/workshop vereist geen budget.

Timing

Overleg/workshop in december 2012 en januari 2013. Over de resultaten hiervan zal de minister van Economie in overleg treden met de FSMA (Autoriteit Financiële Diensten en Markten of 'Financial Services and Markets Authority')

2.5 Versterken Eigen Vermogen van KMO's: verruiming winwinlening**Analyse van probleem**

De lange termijnfinanciering van de ontwikkeling van KMO's moet ook kunnen gebeuren met een versterking van het Eigen Vermogen. Dit zorgt voor een structurele versterking van de financiële gezondheid van de bedrijven en biedt een grotere hefboom voor het aantrekken van Vreemd Vermogen.

Om private beleggers aan te zetten om te investeren in KMO's is een stimulans nodig die er voor zorgt dat dit ook financieel voldoende aantrekkelijk is. Voor het succesvol mobiliseren van het spaargeld in de richting van de bedrijven staat vandaag nog steeds de maatregel Cooreman-Declercq model.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

Vlaanderen beschikt vandaag met de winwinlening over een succesvol instrument waarmee KMO's middelen kunnen betrekken van familie en vrienden. De winwinlening is als achtergestelde lening te beschouwen als quasi kapitaal. Dankzij een fiscale tegemoetkomen (2,5%) krijgt de kredietgever een extra vergoeding voor zijn kapitaal naast de wettelijk begrensde rente. De overheid dekt een deel van het risico door een eenmalig belastingaftrek bij definitief verlies (30%). Deze verliezen worden gemonitord en zijn tot op heden erg beperkt.

Na de uitbreiding van de maatregel kunnen KMO's sinds 2010 tot 100.000 euro betrekken van verschillende kredietgevers. In 2011 en 2012 is het gemiddelde bedrag per kredietnemer (bedrijf) opgelopen tot ongeveer 37.500 euro. Een aantal bedrijven echter put de mogelijkheid van 100.000 euro vandaag al helemaal uit. Het gaat om 134 bedrijven. Er is dus duidelijk ruimte voor een verdere verruiming. In het licht van groeifinanciering van KMO's zijn er opportuniteiten om het plafond te doorbreken.

Beschrijving

Op korte termijn zal een analyse plaatsvinden van de verstrekte winwinleningen. Op basis hiervan zullen de pistes voor verruiming van het instrument overwogen worden. Het verhogen van het totaal maximum te ontfangen bedrag tot 200.000 euro is een mogelijkheid. Het optrekken van het plafond moet mogelijks gepaard gaan met andere voorwaarden voor de erkenning van de lening om de risico's voor de kredietgevers en het Vlaams gewest te beperken.

De banken zouden een grotere ruchtbaarheid moeten geven aan het bestaan van dit type van durfkapitaal. Zij zullen ook concrete voorstellen formuleren over hoe een winwinlening een hefboom kan zijn voor de globale financieringscapaciteit van een starter en een KMO.

Regelgevende aanpassingen

Indien het bv. plafond voor het bedrag van winwinleningen per kredietnemer wordt opgetrokken zal het decreet (artikel 4) moeten worden aangepast.

Budget

De meerkost van de verruiming zal moeten gedragen worden door het Hermesfonds.

Timing

De analyse zal zo snel als mogelijk worden opgestart.

3. Financiering van een groene economie

3. 1 Aanpassing groene waarborg

Analyse van probleem

Om energiebesparende investeringen met een snelle terugverdientijd, maar die niet tot de kerninvesteringen van bedrijven behoren, te stimuleren werd door de Vlaamse Regering op 16 december 2011 het besluit op de groene waarborgregeling voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen goedgekeurd. Hiermee kwam de groene waarborg tot stand. Sinds 16

april 2012 kunnen er verbintenissen, door de waarborghouders die over een waarborgbedrag beschikken, onder de Groene Waarborg worden gebracht.

De Groene Waarborg is op dit ogenblik geen succesvolle maatregel. Tot op heden werden er immers nog geen verbintenissen onder de Groene Waarborg gebracht. Informeel werd door Waarborgbeheer nv gepolst bij de verschillende waarborghouders waarom er geen gebruik wordt gemaakt van de Groene Waarborg en onderstaande redenen werden opgegeven:

- De Groene Waarborgregeling is administratief iets zwaarder dan de Generieke Waarborgregeling. Bovendien kunnen in principe ook alle groene investeringen onder de Generieke Waarborgregeling worden gebracht;
- De limitatieve technologieënlijst-Groene Waarborg (LTL-Groene Waarborg) is vrij beperkt en niet altijd de meest voorkomende investeringen zijn er op vermeld.. De Groene Waarborg concentreert zich immers op energiebesparende common practice technologieën;
- Gezien de huidige ongunstige economische situatie denken bedrijven minder aan groene investeringen en zijn zij meer gericht op investeringen die te maken hebben met hun bedrijfsactiviteit.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

De doelstelling van voorliggende actie is het evalueren van het huidige functioneren van de Groene Waarborg samen met de belangrijkste gebruikers, de banken die over een toegewezen waarborgbedrag beschikken. Op basis van deze evaluatie zal de maatregel bijgestuurd worden, zodat deze overheidsondersteuning groene investeringen door het bedrijfsleven mogelijk maakt.

Beschrijving

Volgende acties worden ondernomen tot evaluatie en bijsturing van de Groene Waarborg:

1. Waarborgbeheer nv deed naar aanleiding van de evaluatie van de maatregel een formele rondvraag bij de waarborghouders waarom de Groene Waarborg niet wordt gebruikt en verzamelde de suggesties tot aanpassing van de maatregel.
2. Het Agentschap Ondernemen en PMV zullen de bestaande steunmaatregelen evalueren op hun complementariteit en complexiteit. De verschillende maatregelen zullen beter op elkaar afgestemd worden, zodat het duidelijker wordt voor de ondernemer en minder administratief complex.
3. Over het nut van het toepassen van de groene waarborg voor een individuele onderneming wordt gesensibiliseerd via de rapportering van de uitvoering van REG-scans bij individuele ondernemingen in opdracht van het Agentschap Ondernemen. Het Agentschap Ondernemen zal nog in 2012 een overheidsopdracht uitschrijven tot organisatie van deze dienstverlening.
4. Specifieke voorstellen die afgewogen zullen worden tot aanpassing van de Groene Waarborg zijn:
 - Uitbreiding van de limitatieve technologieënlijst. Er wordt onderzocht of de Groene Waarborg geen uitgebreidere limitatieve technologieënlijst kan krijgen. Hiervoor kan gedacht worden aan het hanteren van dezelfde technologieënlijst als voor de ecologiepremie. Deze mogelijkheid wordt juridisch onderzocht.
 - Daarnaast is het wenselijk dat de technologieënlijst zo aangepast wordt dat de werking van ESCO's, specifiek voor KMO's, hiermee kan gestimuleerd worden. Dit zal inhoudelijk onderzocht worden.

- Lagere premie. De premie werd in de oproepen vastgelegd op $0,25\% \times \text{waarborgbedrag} \times \text{duurtijd van de waarborg}$. De premie wordt door de waarborghouders doorgerekend aan de ondernemers. De premie zou kunnen teruggebracht worden tot 0,1%. Door deze aanpassing wordt de Groene Waarborg voor de ondernemer dus nog goedkoper.

Regelgevende aanpassingen

Een aanpassing van het wetgevend kader zal zich zeker opdringen voor het doorvoeren van aanpassingen aan de limitatieve lijst van technologieën. Deze aanpassing zal dus niet direct in voege kunnen treden indien dit de gewenste aanpassing is. De minister van Economie zal hiervoor in overleg met de minister bevoegd voor het Economisch Overheidsinstrumentarium de nodige voorstellen formuleren.

Budget

Voor het dekken van de verliesfinanciering van de Groene Waarborg werd al een bedrag van 3 miljoen euro vastgelegd op de begroting van het jaar 2011. Deze middelen blijven beschikbaar voor het dekken van de verliesfinanciering van de Groene Waarborg.

Timing

- Einde november 2012: nazicht juridische mogelijkheden tot afstemming of overlap van technologieënlijst tussen de Groene Waarborg en de ecologiepremie door Agentschap Ondernemen.
- Einde december 2012: voorstel nieuwe technologieënlijst, rekening houdende met de nood van de ESCO's (AO en PMV)
- Einde december 2012: geoperationaliseerd voorstel inzake sensibilisering via de REG-scans (AO)
- Einde januari 2013: Voorstellen regelgevende initiatieven met betrekking tot de Groene Waarborg (PMV en AO)

3.2 Financieringsmodel voor energie-efficiënt bouwen

Analyse van probleem

Het verbeteren van de energieprestaties van gebouwen kan een grote energiebesparing opleveren en dus ook een vermindering van de CO₂-emissie. Daarnaast kan de vermindering van het energieverbruik bijdragen tot grotere energiebevoorradingszekerheid, meer innovatie en competitiviteit en tot lagere energiekosten over de gehele levenscyclus van een gebouw.

De Europese richtlijn 'Energieprestatie van gebouwen' legt de Europese lidstaten op dat tegen 2021 alle nieuwe gebouwen bijna-energieneutraal (BEN) moeten zijn. Voor overheidsgebouwen geldt deze verplichting vanaf 2019.

Voor de realisatie van energiezuinige en BEN-woningen is de initiële investering een groot knelpunt. Bovendien betekenen dergelijk investeringen een stimulans voor de tewerkstelling in de Vlaamse bouwsector.

Doelstelling van maatregel/ingrijpen

Het is een belangrijke doelstelling van het Vlaamse energiebeleid om door een actief stimuleringsbeleid, innovaties in de bouwsector en een stelselmatige verstrenging van de

energieprestatie-eisen, er voor te zorgen dat tegen 2021 alle nieuwe gebouwen en een substantieel aantal bestaande gebouwen beantwoorden aan de BEN- eisen.

Voor de realisatie van energiezuinige en BEN- woningen is de initiële investering een groot knelpunt. Een transitie van de financieringsinstrumenten voor gebouwen waarbij de focus wordt verplaatst van de initiële investeringskost naar de kost over de totale economische levensduur, is hierbij essentieel. Vanuit verschillende initiatieven, zowel maatschappelijk als op beleidsniveau, komt steeds meer de vraag naar alternatieve financieringsinstrumenten.

Woningen met een zeer goede energieprestatie hebben meerdere voordelen voor de banken (kredietgevers), en houden aldus een lager risico in. Enerzijds is er de hogere waarde van de woning, anderzijds zijn de maandelijkse totale verbruikskosten lager omwille van energiebesparing. Hierdoor is de terugbetalingscapaciteit van de ontleners hoger. Door voordelige kredieten voor energiezuinige woningen aan te bieden, worden deze meer toegankelijk. Hier is een belangrijke economische, sociale en ecologische dimensie aan verbonden.

De doelstelling van deze actie is systemen van voordelige financiering voor energiezuinige woningen uit te werken.

Beschrijving

In kader van de realisatie van het actieplan BEN-gebouwen werd begin 2011 overleg opgestart tussen het kabinet van de minister van Energie, het Vlaams Energieagentschap en de banksector (Febelfin) betreffende voordelige financiering voor energiezuinige woningen.

Febelfin heeft in mei 2011 voorgesteld om 'aanbevelingen' te doen naar zijn leden om informatie rond energiebesparing te verstrekken via de banken en om in hun kredietpolitiek rekening te houden met het energiepeil. Er werden geen concrete engagementen voorgesteld of aangegaan.

Naast deze aanbevelingen van Febelfin is het de wens van de Vlaamse regering om met (een aantal) banken een 'energiebeleidsovereenkomst' (EBO) te sluiten zoals bepaald in het Energiedecreet. De energiebeleidsovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de kredietgevers zou zich concentreren op de hypothecaire kredieten voor residentiële nieuwbouw met een minimum energieprestatieniveau. Dit energieprestatieniveau wordt vastgelegd coherent aan de Vlaamse EPB-regelgeving. De kredietgevers hebben vrijblijvend de mogelijkheid om ook specifieke kredieten voor doorgedreven energetische renovaties in kader van de EBO aan te bieden.

De kredietgever zal hierbij initiatieven nemen die de realisatie van energiezuinige woningen stimuleren via voordelige kredieten voor energiezuinige woningen. De kredietgever gaat hiermee het engagement aan om een kredietformule in de markt te plaatsen die specifiek gericht is op het ondersteunen van de bouwheer bij de financiering van een energiezuinige nieuwe woning. Deze kredietformule zal een duidelijk en eenvoudig vast te stellen voordeel bieden aan de bouwheer die energiezuinig bouwt en wordt gekoppeld aan het E-peilniveau van de woning zoals vastgelegd in het kader van de EPB-regelgeving. Van zodra de Vlaamse regering de definitie van een BEN-woning heeft vastgelegd, zal deze kredietformule nog enkel worden toegekend voor een BEN-woning. In een overgangsfase kan het krediet worden toegekend voor woningen met een energieprestatieniveau dat substantieel beter is dan de geldende E-peil is (voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen vanaf 1 januari 2012 maximaal E50 en voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen vanaf 1 januari 2014 maximaal E40).

De voordelen die worden aangeboden kunnen diverse vormen aannemen:

- Prijs (bijvoorbeeld rentevoordeel, verminderde (dossier)kosten).

- Hoger ontleenbaar bedrag (omwille van de hogere waarde van een energiezuinige woning en de grotere terugbetalingscapaciteit omwille van lagere energiekosten).
- Andere innovatieve voordelen gekoppeld aan de financiering van een energiezuinige woning met een duidelijk en substantieel voordeel voor de bouwheer.

Optioneel kan de kredietgever ook een voordelige kredietformule voor energiezuinige renovaties van bestaande woningen aanbieden. Indien het voordeel voor de eigenaar door de overheid als voldoende concreet en substantieel wordt beschouwd, kan de Vlaamse overheid hiervoor dezelfde engagementen aangaan als voor het voordelig krediet voor nieuwbouw.

In kader van de EBO wordt ook de mogelijkheid bekeken dat de kredietgever maatregelen uitvoert ter bevordering van de energiezuinigheid van de eigen gebouwen (kantoren, administratieve gebouwen).

De Vlaamse overheid engageert zich om:

- Een label (campagnebeeld) te ontwikkelen en ter beschikking te stellen dat een energiezuinige woning en het voordelige krediet hiervoor via marketingcampagnes promoot. Dit label wordt toegekend aan een financieel product van een kredietgever dat in het kader van deze energiebeleidsovereenkomst wordt aanvaard, niet aan de kredietgever zelf.
- De overheid publiceert een lijst van de financiële producten waarvoor dit label mag worden gebruikt.
- De overheid communiceert via haar bestaande kanalen over de kredietgevers die 'energiezuinige kredieten' aanbieden en de specifieke voordelen hiervan.
- Onderzoek uit te voeren naar de correlatie tussen het te verwachten reëel energieverbruik en de theoretische energieprestatie van de woning zoals berekend via de energieprestatieregelgeving. De resultaten van dit onderzoek moeten de kredietgever ondersteunen bij het correcter inschatten van de impact op de te verwachten energiekosten van de nieuwbouw en dus de terugbetalingscapaciteit van de bouwheer.

De Vlaamse overheid bepaalt of de voordelen gekoppeld aan de voorgestelde kredietformule voldoende concreet en substantieel zijn voor de consument en heeft de mogelijkheid om de verschillende aanvaarde kredieten, goedgekeurde actieplannen en de monitoringrapporten te vergelijken en hierover te communiceren.

Het VEA evalueert jaarlijks de ingediende monitoringrapporten. De Vlaamse overheid bepaalt op basis van het advies van het VEA of de kredietgever haar engagementen is nagekomen. De kredietgever evalueert jaarlijks of de overheid haar engagementen is nagekomen.

Febelfin blijft ook vragende partij voor het ontstaan van een instrument, bij voorkeur door de drie gewesten gebruikt, dat de effectieve energiewinst becijfert als gevolg van energiebesparende investeringen.

Timing

Het overleg over inhoud van de energiebeleidsovereenkomst en de Vlaamse overheid is in een laatste fase en zal dit najaar nog afgerond worden. Er zal nog een overleg tussen VEA, Febelfin en de individuele banken georganiseerd worden. Hierna dient de Vlaamse Regering nog het ganse goedkeuringsproces te doorlopen.

4. Verzekeren van de LT financiering na Basel III

Analyse van het probleem

De implementatie van de Basel II, en vooral Basel III regulering voor de banksector heeft voor gevolg dat het voor financiële instellingen moeilijker wordt om zowel kredieten met een hoger gereguleerd risicogewicht, als lange termijnkredieten toe te staan aan ondernemingen en organisaties. De kapitaalbuffer waarover een financiële instelling moet beschikken stijgt immers met de looptijd en de risicograad van het toegestane krediet. Hogere kapitaalsvereisten betekenen bovendien ook hogere kredietkosten.

De paradox is dat op een ogenblik dat er massaal deposito's beschikbaar zijn, de financiële instellingen beperkt worden in hun financieringscapaciteit van de economie wegens een kapitaalsgebrek. De verzwakking van de banken als gevolg van de financiële crisis en van grote kredietverliezen heeft ook voor gevolg dat kapitaalsverhogingen op de private markt voor hen niet gemakkelijk zijn.

De dalende beschikbaarheid van langere termijnkredieten (kredieten op acht jaar en langer) vloeit voornamelijk voort uit de liquiditeitsratio's onder Basel III, die de klassieke transformatierisico's beogen in te perken. Doordat onze lokale financiële instellingen zich aan de Europese richtlijnen dienen aan te passen, worden kredietnemers geconfronteerd met het gegeven dat zij noodgedwongen kredieten met kortere looptijd voor hun lange termijn financieringsbehoeften dienen te aanvaarden, met het risico dat zij het restbedrag op einddatum dienen te herfinancieren in de markt.

De dalende beschikbaarheid van lange termijnkredietverlening als gevolg van de gewijzigde risicoweging ervan bij de banken, is een problematiek waar voornamelijk de markt voor infrastructuurprojecten, in de brede zin van het woord, mee te maken heeft. Die markt behelst zowel publieke als privé projecten, alsook de non-profit sector (ziekenhuizen, sociale woningbouw, onderwijsgebouwen, zorgsector ...).

Het is dan ook wenselijk om alternatieve vormen van financiering te ontwikkelen, die niet wegen op de balansen van de banken en waarbij er een betere overeenstemming wordt bereikt tussen de duur van ter beschikking stelling van middelen door een investeerder enerzijds, en de periode gedurende welke een onderneming of organisatie een kredietbehoefte heeft, anderzijds. Zo zijn er in de markt heel wat binnen- en buitenlandse institutionele partijen die over substantiële middelen beschikken die zij op langere termijn zouden willen investeren, mits hiervoor voldoende kwalitatieve en cashflow genererende instrumenten voorhanden zijn.

Het is voor de ontwikkeling van de economie in het algemeen, en de bouwsector in het bijzonder, belangrijk dat voor bovenstaande problematiek oplossingen worden aangebracht.

Doelstelling van de maatregel

Naast de generieke waarborgverstrekking (tot 75% en 1,5 mio euro) via nv Waarborgbeheer beschikt de Vlaamse overheid via nv Gigarant over een tweede instrument dat de toegang tot krediet voor Vlaamse instellingen en bedrijven moet vergemakkelijken, ook in tijden van verminderde beschikbaarheid van krediet.

We wensen vandaag de benuttingsmogelijkheden van Gigarant uit te breiden om binnen het vigerend budgettair kader (maximale bewaarborging ten belope van 1,5 miljard euro) in te spelen op de vastgestelde problemen. Deze concentreren zich op investeringskredieten met een langere looptijd (vnl. vanaf acht jaar) en op het omgaan met herfinancieringsrisico's.

Gigarant kan in hoofde van de financiële instellingen bijdragen tot betere risk weighted assets. Een door Gigarant gewaarborgd krediet wordt lager gewogen en vergt dus minder

eigen kapitaal van de bank. Verder verbetert een Gigarant-waarborg niet direct de liquidity coverage ratio onder Basel III voor de financiële instelling, maar deze kan wel steeds de door Gigarant gewaarborgde kredieten als onderpand gebruiken om te trekken op haar lijnen bij de Nationale Bank van België en de ECB.

De banken zijn zich nu echter volop aan de striktere Basel-regelgeving aan het aanpassen, wat onvermijdelijk het kredietaanbod structureel duurder en ook beperkter zal maken, in het bijzonder ten aanzien van bepaalde ontlenerscategorieën zoals KMO's, groei-ondernemingen of grote infrastructuurprojecten. Daarom zou Gigarant vooral een sterke faciliterende rol moeten kunnen opnemen bij de totstandkoming van alternatieve financieringsvormen via welke, in het bijzonder institutionele, lange termijn investeerders kunnen investeren in onze lokale Vlaamse economie.

Dienaangaande hebben PMV en Gigarant met Febelfin en met heel wat financiële instellingen individueel overleg gepleegd. Tijdens die gesprekken werd samen gezocht naar alternatieve lange termijn financieringsvormen, die het financieringsprobleem in de markt helpen oplossen maar waar enige facilitering vanuit de overheid nodig is om die daadwerkelijk van de grond te krijgen.

Beschrijving

Concreet willen we een aantal instrumenten mogelijk maken met de volgende krachtlijnen:

Type 1: KMO-fondsen

De financiële instellingen hebben zich bij monde van Febelfin bereid verklaard om voor 1 miljard euro aan (off balance) financieringsfondsen in de markt te lanceren en te beheren. Die fondsen zullen lange termijnmiddelen ophalen bij vnl. institutionele investeerders en private banking cliënteel (en eventueel bij het bredere retail cliënteel³) en deze middelen vervolgens prioritair aanwenden voor nieuwe lange termijn kredietverlening (met een looptijd van vijf tot vijftien jaar) aan kmo's⁴ en grote ondernemingen (grote ondernemingen enkel mits zij onvoldoende toegang hebben om zich te financieren via de obligatiemarkt en tevens een substantiële exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest hebben) in Vlaanderen.

De financiële instellingen kunnen daartoe onderling samenwerken of elk afzonderlijk opteren om dergelijke financieringsfondsen te lanceren.

Het gros van de in de markt beschikbare lange termijnmiddelen (van 10 tot 20 jaar) is vandaag in handen van institutionele investeerders zoals pensioenfondsen en verzekeraars. Dit type van investeerders investeert echter enkel in voldoende kwalitatieve producten (producten vanaf A of BBB rating) die een vooruitzicht bieden op periodieke rente-inkomsten. Voor bepaalde types van institutionele investeerders zoals de verzekeringsmaatschappijen dienen de investeringen bovendien een voldoende gunstige behandeling onder Solvency II te hebben. Daarom is enige facilitering vanuit de overheid noodzakelijk om dergelijke KMO-fondsen aantrekkelijk te maken voor institutionele investeerders en zo te kunnen laten opstarten.

Bovendien dient de financiële instelling/beheerder (als aanbrenger van de onderliggende kredietdossiers voor het KMO-fonds) steeds, al dan niet samen met andere aandeelhouders/investeerders, de nodige (kapitaal- of semi-kapitaal-)buffers in het fonds in te bouwen teneinde de werkingskosten van het fonds te kunnen dragen, alsook de

³ I.g.v. retail-emissies gelden striktere regelgevingen, zoals MIFID.

⁴ KMO's volgens de Europese definitie

geraamde wanbetalingen in de onderliggende kredietportefeuille aan ondernemingen. Dit is de zogenaamde 'first loss'-buffer.

De 'first loss'-buffer dient dan wel toereikend te zijn om een fonds redelijkerwijze in going concern te kunnen uitbeheren, het zal nog steeds ontoereikend zijn om een A of BBB rating te bekomen wat een vereiste is voor de institutionele investeerders. Om dit te bewerkstelligen, zou een bijkomende (kapitaal- of semi-kapitaal-)buffer ingebouwd kunnen worden, die gewaarborgd wordt door Gigarant. Dit is de 'second loss'-buffer, nodig om van het fonds een interessante investeringsopportunity te maken voor de institutionele investeerders.

De 'second loss'-buffer komt in rangorde van terugbetaling steeds na de schuldinstrumenten onderschreven door institutionele (of particuliere) investeerders, maar voor de 'first loss'-(kapitaal- en semi-kapitaal-)inleg in het KMO-fonds. In hun voorstel gingen de financiële instellingen uit van een 'first loss'-buffer van minstens 7,5% en een 'second loss'-buffer (gewaarborgd door Gigarant) van nog eens 7,5%. Die cijfers dienen echter case by case ten gronde onderzocht te worden, in functie van het onderliggend risicoprofiel van elke voorgestelde KMO-fondsaanvraag kunnen hogere eisen gesteld worden. De Gigarantwaarborg zal beperkt blijven tot 80% van de second loss.

Bij elke KMO-fondsaanvraag zal de aanvrager een gedetailleerde toelichting moeten verschaffen van de beoogde risicospreiding inzake de op te bouwen financieringsportefeuille aan ondernemingen. Daarbij zullen volgende bepalingen onder de loep genomen worden: de maximale netto risicopositie per tegenpartij, de beoogde spreiding van de portefeuille volgens de ratings (ratings volgens het intern ratingsysteem van de bank), de beoogde sectoriële spreiding, enz. De risicospreiding en voortdurende risico-opvolging dient de beheerder uit voeren volgens dezelfde geijkte risicoprocedures die de beheerder ook consistent toepast voor zijn bestaande kredietdossiers. Het is bij de beoordeling van elke waarborgaanvraag voor een KMO-fonds dat Gigarant te gronde zal moeten evalueren of de basisbeginselen van een gezonde kredietportefeuille-opbouw voorhanden zijn, de beheerder voldoende uitgerust is en tevens de nodige track record heeft in de risico-opvolging en –beheer van kredieten aan ondernemingen. De huidige risicoscreening van Gigarant blijft behouden.

Gezien de grootteorde van de Gigarant-waarborg per KMO-fonds vrijwel altijd de tien miljoen euro zal overtreffen, is het steeds de Vlaamse Regering die zich finaal over de toekenning per KMO-fondsaanvraag zal buigen, na advies van de raad van bestuur van Gigarant.

Eventueel zou een beheerder kunnen opteren om ook individuele kredietdossiers in portefeuille geval per geval aan Gigarant voor te leggen voor een waarborgdekking. Doch uitgaande van de feedback van de financiële instellingen tot dusver, zal dit qua aantal dossiers beperkt blijven omwille van de daarmee voor hen gepaard gaande workload.

Voor de bepaling van een adequate waarborgvergoeding voor die 'second loss'-buffer zal een aanmelding bij de Europese commissie gebeuren.

Zoals gesteld is het commitment van de banken concreet voorhanden om voor 1 miljard euro aan dergelijke KMO-fondsen te lanceren voor de lange termijnfinanciering van Vlaamse KMO's. De dekking door Gigarant zal hierbij beperkt blijven tot de waarborging van maximaal 80% van de 'second loss' inleg (wellicht tussen 7,5 à 15% van de fondsgrootte), met als doel om het fonds een voldoende goede rating te laten bekomen om zo een toegang tot de institutionele investeerdersmarkt te bewerkstelligen. Daarnaast zal er ook worden op toegezien dat de onderliggende kredieten op geen enkele andere manier worden gewaarborgd door een overheid.

Type 2. Investeringsfondsen voor semi-publieke infrastructuurinvesteringen in zorg/huisvesting/onderwijs of PPS-projecten:

Idem als bovenstaande (maar uitgaande van fondsen met een economische levensduur tot dertig jaar) maar met focus op infrastructuurinvesteringen met een iets langere looptijd, ook in de sector van de sociale voorzieningen of het onderwijs. De doelstelling is hier te voorzien in een aanbod voor lange termijnfinanciering tot gemiddeld twintig jaar voor de (sociale sector) vzw's (ziekenhuizen, woonzorgcentra, enz.) en voor infrastructuurprojecten in het kader van publiek-private samenwerking (PPS), waarbij de inkomsten vnl. overheidsgerelateerd zijn. De huidige risicoscreening door VIPA van de waarborgdossiers zal hierdoor niet gewijzigd worden.

Er dient vermeld dat PMV op vandaag al een vooraanstaande en actieve rol in dit marktsegment opneemt. Ook de EIB betoont interesse voor zo'n investeringsfonds omdat zij vandaag in hun aanbod een leemte hebben voor projecten met een waarde tussen de 50 en 200 mio euro waar zo'n fonds een oplossing kan voor aanbieden.

Type 3. Een Gigarant-verzekeringsproduct tegen een sterke stijging van de financieringskost bij herfinancieringen

In het bijzonder voor de sociale sector vzw's en de publieke en semi-publieke projectfinancieringen stelt zich het probleem van het herfinancieringsrisico.

Financiële instellingen zijn doorgaans bereid om de bouwfase te structureren, te financieren en op te volgen en het dossier in de markt te herfinancieren nadat de bouwfase werd afgerond en de kasstromen voldoende vaststaand zijn. Het herfinancieringsmoment bevindt zich meestal vijf tot zeven jaar na de ondertekening van de contracten. Er is voldoende interesse vanwege institutionele investeerders om pas op dat moment in dergelijke projecten te investeren, namelijk van zodra de kasstromen voldoende vaststaand zijn.

Tot dusver werd het risico van de plaatsing van het dossier na de bouwfase ten laste genomen van de financiële instellingen. Dat betekent dat zij tot voor enkele jaren financieringsvoorstellen afleverden voor twintig tot dertig jaar, waarbij de financiële instelling het kredietdossier tijdens de bouwfase op haar eigen boeken nam en daarna (na de bouwfase of ook vijf à zeven jaar na ondertekening van de contracten) maar moest zorgen dat zij het dossier aan de contractueel overeengekomen vaste rentevoorzwaarden kon herplaatsen in de markt.

Sinds de financiële crisis in 2008 zijn de financiële instellingen echter niet meer bereid om de aanbestedende overheid of opdrachtgever bij ondertekening van het contract, vaste rentevoorzwaarden aan te bieden waartegen alles zal geherfinancierd worden in de markt. De financiële instellingen verschuiven dit marktrenterisico nu al naar de aanbestedende overheid of opdrachtgevers (vaak bouwbedrijven). Financiële instellingen die alsnog een voorstel met vaste rentevoeten zouden overwegen, zullen hiervoor tal van financiële veiligheidsbuffers in het project inlassen wat het project uiteindelijk duurder maakt.

Op de rondetafelgesprekken heeft de banksector de vraag gesteld of de Vlaamse overheid via de nv Gigarant het herfinancieringsmoment onder welbepaalde voorwaarden zou kunnen waarborgen.

Gigarant zou financiële instellingen bij een aanbesteding of offertefase de mogelijkheid kunnen bieden tot een geplafonneerde verzekering van de markrentecomponent⁵, waar zijzelf het minst vat op hebben. Dit is de liquiditeitskost van de bankinstelling op het herfinancieringsmoment. Dit betekent dat Gigarant uit de rentetoeslag bovenop de basisrente de vergoeding voor het overheidsrisico en het projectrisico zal moeten elimineren.

De financiële instelling zou de verzekering enkel kunnen invoeren vanaf een bepaalde minimale stijging ('threshold') op de intrestvoetherzieningsdatum. Met het oog op de ESR-neutraliteit van de maatregel wordt de gedekte stijging ook geplafonneerd tot een maximum. Gigarant zal dan, wanneer op een verzekering daadwerkelijk wordt geclaimd, enkel het verschil in de liquiditeitskost van de met betrekking tot financiële instelling op elke intrestvervaldag vergoeden en dit tot aan de volgende intrestvoetherzieningsdatum. Maar in ruil zou Gigarant wel het recht hebben om het krediet te allen tijde te laten herfinancieren in de markt. Voor die dekking zal de financiële instelling een nog te bepalen marktconforme verzekeringspremie (waarvoor mogelijks ook een aanmelding bij de EC nodig zal zijn) moeten betalen.

Door financiële instellingen bij dergelijke aanbestedingen of offerteaanvragen de mogelijkheid te geven om al dan niet gebruik te maken van een (geplafonneerde) Gigarant-indekking voor een toename van de liquiditeitskost op een herfinancieringsdatum, wordt de concurrentie tijdens de aanbestedingen terug in de hand gewerkt.

De Gigarant-verzekering is mogelijks in de markt herverzekerbaar (en net daarom is ook de plafonnering noodzakelijk) zodat een meer gunstige ESR-behandeling kan worden verwacht.

Wel zal verder nagedacht moeten worden over de bepaling van een marktconforme premie, gezien het gebrek aan relevante statistische marktinformatie dienaangaande. De mate waarin de voorgestelde premies marktconform zijn, zal worden afgetoetst met de Europese Commissie.

Er wordt voorgesteld dat het voor Gigarant gecumuleerd uitstaande risico op dit instrumenttype nooit de 500 miljoen euro mag overschrijden (tenzij na voorafgaandelijk akkoord van de Vlaamse Regering).

Het is niet uitgesloten dat het herfinancieringsprobleem alsnog op alternatieve wijze per infrastructuurproject wordt aangepakt.

Type 4. Kwaliteitsvolle kredietportefeuilles van Vlaamse KMO's.

Er zal ook overwogen worden om een gedeeltelijke waarborging⁶ te verlenen van uitstaande kwaliteitsvolle (met een welbepaalde minimale rating per individueel dossier) kredietportefeuilles van financiële instellingen in Vlaamse KMO's⁷. Dit kan echter maar mogelijk zijn mits voldoende buffer om de 'first loss' op te vangen voorhanden is en mits de hierdoor gerealiseerde vrijmaking van kapitaal opnieuw wordt ingezet in onze economie. Daarbij zou elke financiële instelling een voorstel kunnen doen hoe ze middelen opnieuw zal inzetten en hoe dit door de investeringsmaatschappij van de Vlaamse Regering kan worden opgevolgd en gemeten. Ook dient de mogelijkheid te bestaan om de minimale rating van de onderliggende dossiers te controleren.

⁵ De contractuele rente bestaat uit drie componenten: de referentie (bv euribor) plus de commerciële marge plus de liquiditeitskost (het onderscheid tussen de drie componenten wordt momenteel nog niet altijd transparant in het contract gemaakt).

⁶ Op non disclosed basis (m.a.w. zonder medeweten van de onderliggende bedrijven in de kredietportefeuille).

⁷ KMO's volgens Europese definitie.

In de individuele overeenkomst wordt opgenomen dat er geen afwijkend defaultpercentage mag zijn t.o.v. het gemiddelde defaultpercentage van de bank voor gelijkaardige kredieten. In het geval het defaultpercentage zou wijzigen dient de bank zwakke dossiers te vervangen door sterke. De looptijd van de Gigarant-waarborg zou voor dit type instrument beperkt blijven tot maximaal twee jaar.

De marktconforme waarborgpremie zou in dit geval door de financiële instelling (en niet door de KMO's) worden betaald.

Er wordt voorgesteld om de uitstaande waarborgen voor Gigarant op type 1 (KMO-fonds) en type 4 (waarborging kwaliteitsvolle kredietportefeuille) instrumenten gecumuleerd te plafonneren op maximaal 500 miljoen euro. Voor het type 3 instrument wordt een beoordelingsmoment in hoofde van de Vlaamse Regering na twee jaar ingelast.

Conclusie

Bovenstaande instrumenten zijn grotendeels gericht op het kanaliseren van lange termijnmiddelen van voornamelijk institutionele investeerders naar dit segment van kredietverlening dat door de banken meer en meer wordt vermeden met de implementatie van Basel II en III. De alternatieve financieringsvormen zullen de komende jaren in belang toenemen ter ondersteuning van onze lokale economie, in het bijzonder in tijden van zwakke economische conjunctuur.

Timing

De implementatie is afhankelijk van het kunnen doorvoeren van de noodzakelijke wijzigingen aan het regelgevend kader. De ontwikkeling van de hierboven geschetste instrumenten vraagt verschillende aanpassingen van het decreet en het Besluit van de Vlaamse Regering. Voor sommige aspecten zal er ook een aanmelding dienen te gebeuren bij de Europese commissie.

In het Gigarant-decreet moet de omschrijving van de begunstigden van een Gigarantwaarborg uitgebreid worden van kredietinstellingen, naar ook financieringsvehikels (die op hun beurt middelen bij institutionele en particuliere investeerders aantrekken) die specifiek werden opgericht om te voorzien in lange termijn kredietverlening aan KMO's, grote ondernemingen, vzw's uit de sociale sector of PPS-projecten met een exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest (vzw's en PPS-projecten met een substantieel bedrag aan overheidsgerelateerde inkomsten) of naar investeerders in private (of publieke) obligatie-uitgiftes.

Tevens wordt nu in de regelgeving best verduidelijkt dat de Gigarant-waarborg kan worden toegepast voor alle courante vormen van bancaire kredietverlening (zoals werkkapitaalleningen, investeringskredieten, bankgaranties, leasings, ...).

Het Besluit van de Vlaamse Regering zal moeten aangepast worden aan dit bredere toepassingsveld.

5. Voorstel van beslissing

De Vlaamse regering beslist:

1. Haar goedkeuring te hechten aan de conceptnota over het bankenplan, zonder dat dit enig financieel of budgettair engagement inhoudt;
2. De Vlaamse minister bevoegd voor Economie te gelasten om op basis van de principes in de conceptnota de nodige regelgevende teksten voor te bereiden en aan de Vlaamse regering voor te leggen.

De Minister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS